

Humisevia puita tiedon ikimetsässä

Mentoroinnin merkityksestä kirjastoissa

[02/05](#)

Rehtori **Ilkka Niiniluoto** kirjoittaa teoksen *Muistiin painettua*. *Kansalliskirjaston kulttuurisaatteita* johdantoartikkelissaan muistitiedon siirtymisestä sukupolvelta toiselle: ”Ihmiskunnan muistitieto voi myös ketjuna ulottua kauaksi esihistoriaan saakka, sillä perinneaineistot saattavat välittyä sukupolvelta toiselle yksilöiden mielissä säilyvinä kertomuksina, runoina ja tarinoina”. Tämä tiedon välittyminen on perin tärkeätä myös muistiorganisaatioissa kuten kirjastoissa, missä kymmeniä vuosia kokoelmiin perehtyneet kirjastonhoitajat voivat välittää omaa tietoaan kollegoilleen tai nuorille vasta taloon tulleeille työtovereilleen ja näin olennaisesti lisätä heidän ammattitaitoaan tai valmiuksiaan olla kirjaston asiakkaille tiedonetsinnässä avuksi.

Niiniluoto viittaa **Karl Popperiin** todetessaan, että ”kirja elää yksilöiden mielissä. Eroosio tällä todellisuuden tasolla merkitsee sitä, että teokset vääristyvät ihmisten muistissa tai kokonaan unohtuvat. Kirjastojen uumenissa on valtavasti kätkeytyntä aineistoa, jota ei enää muisteta tai osata sieltä etsiä. Tätä prosessia vastaan yliopistot ja niiden kirjastot voivat taistella ylläpitämällä aate- ja oppihistorian harjoitusta, tuomalla julkisuuteen kokoelmiensa aarteita näyttelyissä ja julkaisuissa sekä kehittämällä tehokkaita ja kattavia tiedonhaun järjestelmiä”.

Mutta mikään tiedonhaun järjestelmä ei voi korvata tietorikasta, kirjastonsa kokoelmiin perehtynyttä kirjastonhoitajaa. Tämä ”hiljainen tieto” on toivottavasti hieman äänekkäämpää mikäli sen haltija viimeistään ennen eläkkeelle jäämistään välittää keskeisiä tietojaan ja orientoitumistaitojaan seuraajilleen. Tällaista sanotaan yleisesti mentoroinniksi ja sitä tulisi tukea ja suosia niin pienissä kuin suuremmissakin kirjastoissa.

Olympian Zeus. Feidiaan kullasta ja norsunluusta tekemä veistos Olympian päätempelissä. Veistos oli 12 metriä korkea ja maalauksin ja jalokivin koristeltu. Muistiin painettua- teoksen kuvitusta. Alunperin julkaistu: M. Quatremère-de-Quincy, *Le jupiter Olympien ou l'art de la sculpture antique*. Paris 1815.

Helsingin yliopiston kirjastossa järjestettiin ”joukkomentorointi” uuden *Muistiin painettua* -teoksen ympärille. Opintopiirissä on viisitoista osanottajaa, jotka lisäävät tietämystään kirjaston kokoelmista lukemalla työajan puitteissa teoksen asiantuntija-artikkeleita sovitun aikataulun mukaisesti. Opintopiirin ohjaajat tuovat tapaamisiin oheiskirjallisuutta, yhdessä käydään kirjavarastoissa kokonaisnäkemystä lisäämässä ja innostusta nostamassa, ja vaikkapa ihailmassa vaikuttavia kuvateoksia.

Opintopiirissä keskustellaan yhdessä jo luetusta. Vuorotellen kukin opintopiiriläinen alustaa valitsemastaan aiheesta. Tenttejä ei ole, mutta näin työntekijät tutustuvat toisiinsa, voivat lisätä toistensa ammattitaitoa ja ovat kirjan luettuaan ja opintopiiriin päätettyään ”eri ihmisiä”. Asiakas- ja tietopalveluvalmiudet ovat parantuneet, oma ammatti-identiteetti on vahvistunut ja moni näkee uudella tavalla menneitten polvien työn, myös tutkimustyön ja sen tulokset. Samalla tarjolla olevien elektronisten tietoaineistojen edut ja rajoitukset tulevat havainnollisiksi.

Parhaimmillaan voi alkaa tuntea hartautta yhteistä kulttuuriperintöömme kohtaan, voi tuntea salapoliisin iloa yksittäisten tietojen jäljittämisesssä, tai tuntea emännän tai isännän iloa voidessaan tarjota vieraalle hyvän aterian sijasta tutkimusta tukevia tietoja, julkaisuja, vinkkejä, opastusta, josta asiakas on kiitollinen. Näin tieto siirtyy ihmismielestä toiseen ja vanhasta tutkimuksesta uuteen tutkimukseen. Näin humisevat uudet, nuoret tiedon puut vanhojen lomassa tässä kulttuurimme ikimetsässä, jossa me ja asiakkaamme saamme samoilla ja jonka metsänvartijoina meillä kirjastolaisilla on ilo ja kunnia toimia.

*Esko Rahikainen
kirjastonhoitaja
Helsingin yliopiston kirjasato
puh. 191 22722
esko.rahikainen at helsinki.fi*